

Beretning

F-139

om

Universitetets botaniske Have

for

Aarene 1867—68.

Af

Joh. Lange,

fungerende Direktør.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. H. Schultz.

1870.

~~109-167~~

Den videnskabelige Apparat for det botaniske Studium, som er samlet i den botaniske Have, kan naturligt henføres til fire forskjellige Afdelinger, af hvilke enhver især indenfor den til Haven anviste Totalsum har sin særegne Conto, nemlig: 1) de levende Planter med det til disses Dyrkning og Formering fornødne Lokale og Driftsmateriale (Haven i snævrere Betydning); 2) Herbarierne; 3) Museet, hvorunder indbefattes en Hovedsamling af tørre Frugter, Frø, Vedstykker m. m. og en lignende af i Spiritus opbevarede Gjenstande samt flere Specialsamlinger og 4) Bibliotheket. Nedenstaaende korte Beretning om de vigtigste i Havens Tilstand foregaaede Forandringer i Årene 1867—68 omhandler enhver især af de nævnte Afdelinger.

1. Haven.

a) Den egenlige botaniske Have.

Den i Efteraaret 1866 foretagne Forandring ved den botaniske Haves Sydvestgrændse havde for en Tidlang en gunstig Indflydelse paa Haven. Idet nemlig den Marinen tilhørende lange Bygning „Baadeskuret“ og den til Haven umiddelbart stødende Deel af Holmens Reberbane blev fjernede i hele deres Udstrækning og et Plankeværk opførtes istedet, fik Haven fra denne Side mere uhindret Adgang til Luft og Lys, hvorved Betingelserne for Planternes kraftige Udvikling midlertidigt forbedredes.

Disse heldige lokale Forhold blev imidlertid, som det kunde forudses, ikke af lang Varighed. Paa det Stykke af den tidligere Reberbane, som ligger mellem Charlottenborg og Vingaardsstrædets Forlængelse, blev nemlig allerede i 1867 opført et Atelier og Bolig for senere afdøde Professor Bissen, og efterhaanden som Byggegrundene paa Gammelholm anvendes til Opførelse af tildeels høie Bygninger istedetfor de forholdsvis lavere Skur, som tidligere begrændsede Haven mod SV., vil denne berøves Luft og Lys i endnu høiere Grad end det før var Tilfældet og Trangen til en friere Beliggenhed efterhaanden blive mere og mere følelig.

Som Felge af Reberbanens Nedbrydelse og Opførelsen af Billedhugger-Atelieret blev det nødvendigt at fjerne en Række ældre Skur, som stødte umiddelbart op til de nævnte Bygninger. Disse Skur, som tilhørte botanisk Have og anvendtes til Snedker-værksted, til Kuloplæ og Opbevaringsplads for forskjelligt Inventarium, blev anbragte paa andre Steder: Snedker-værkstedet henflyttedes til den lille Gaard V. for den forhenværende Direktør-bolig, og til de øvrige Oplagssteder opførtes et Skur i Buskadset tæt ved Charlottenborg.

For at skaffe Lys til Billedhugger-Atelieret blev fremdeles nogle store Træer (tre Hestekastanier, en Lind og en Række Siserener), som findes repræsenterede andetsteds i Haven, ryddede og i deres Sted plantedes forskjellige lavere Træer og Buskvæxter.

Aarene 1867 og 1868, som i deres Karakter vare saa yderst forskjellige, idet hiint var usædvanlig koldt og regnfuldt, dette varmt og meget tørt, have, skjøndt de nærmeste sig Extremerne for de i Danmarks klimatiske Forhold iagttagne periodiske Forandringer, dog ikke viist sig at være af saa skadelig Indflydelse paa Vegetationen i den bot. Have som man kunde have befrygtet, thi medens der paa andre Steder har været sporet beklagelige Følger især af den uafbrudte Tørke i 1868, har Havens Beholdning af levende Planter ikke lidt følelige Tab i denne Periode.

Derimod har Frøindsamlingen i begge disse Aar været forbunden med flere Vanskeligheder end sædvanligt.

I 1867 blev der ifølge Andragende fra den fungerende Direktør bevilget Midler til Antagelsen af en Opsynsbetjent, som i Henhold til en ham meddeelt Instrux skal vaage over Orden i de Maaneder af Aaret og paa de Tider af Dagen, da Haven især besøges. Flere Aars Erfaring havde nemlig viist, at medens Antallet af de Besøgende stadigt tiltog, viste mange af disse ingenlunde det ønskelige Hensyn til Havens Tarv: de i Haven opslaaede trykte Regler for Adgangen kunde ikke forebygge, at der jævnligt indløb Klager over Beskadigelse af Planter eller andre Uordener, som det ikke var muligt at forhindre ved de Kræfter, som ordinairt stode til Raadighed, uden at Havens Drift derved vilde lide Afbræk. Der var altsaa en øiensynlig Trang til den nævnte Foranstaltung, og denne har ogsaa allerede i den korte Tid, siden den blev sat iværk, viist sig svarende til det dermed tilsigtede Øiemed. Haven har i disse 2 Aar været under Opsynsbetjentens Tilsyn fra 1ste Mai til Udgangen af October og der er i denne Tid ikke forefaldet noget Tilfælde af Uorden som trængte til alvorlig Paatale.

Paa Grund af den herved opnaaede større Garanti for god Ordens Vedligeholdelse har man seet sig istand til at udvide den offentlige Adgang til Haven, som før kun fandt Sted een Gang om Ugen, til to Gange ugenlig. Paa de Dage, da Adgangen er aaben for Alle, har der i disse Aar, ligesom tidligere, i Orangerisalen været udstillet et Udvalg af de mærkeligste og smukkeste Plantearter fra Væxthusene, hvilke ellers i Regelen ikke ere tilgængelige for Publikum.

Antallet af Besøgende paa de Dage, da der er fri Adgang for Alle, har ikke været noteret; derimod er der optegnet Antallet af dem, til hvem der er uddeelt Adgangskort, nemlig:

i Aaret 1867 er udstedt Adgangskort til 263 Personer,

Ordnede efter Studiefag eller øvrige Livsstilling ere de som have modtaget Adgangskort følgende:

	1867.	1868.
Medicinske Studerende.....	144.	152.
Pharmaceutiske Studerende..	33.	52.
Veterinairer	32.	26.
Naturhistorikere	7.	20.
Gartnerne.....	8.	12.
Polyteknikere.....	4.	12.
Seminarister	4.	11.
Beboere af Nyhavn.....	9.	9.
Forskjellige	22.	32.
	263.	326.

Desuden have, ligesom i tidligere Aar, ogsaa Skolers Elever under vedkommende Læreres Tilsyn, havt Adgang til Haven efter forudgaaet Aftale med Gartneren.

Af levende Planter blev i 1866—67 afgivet en større Samling, saavel Frilands- som Kold- og Varmhuusplanter, til den nye bot. Have i Lund, deels Doubletter, deels Arter, til hvilke der ikke længere fandtes den fornødne Plads, imod Tilsagn om Vedel-lag i sin Tid, naar den nævnte Have har opnaaet større Fuldstændighed og der i vor botaniske Have maatte være rigeligere Plads til Raadighed. Til forskjellige andre Haver eller til Privatmænd er der i 1867 afgivet ialt 306 Arter. Derimod har Haven modtaget 101 Arter af levende Planter fra Forskjellige, især fra den botaniske Have i Hull, fra Planteur Jacobsen i Hæsede og Gartner Wendt i Roeskilde. I 1868 er der deels til botaniske Haver, deels til private Haveeiere afgivet 805 levende Planter, modtaget 285, deriblandt en større Samling Planter og Frø fra China og det nordlige Japan ved Captain Andreæ.

Af Frø blev der af 1867-Aars Afgrøde afgivet til 22 botaniske Haver og til enkelte Privatmænd 2621 Nre., samtidigt dermed modtoges fra 23 botaniske Haver ialt 2069 Nre. Af Frø-

afgrøden i 1868 er uddeelt til 31 Haver og til Private i alt 4133, modtaget omrent 2000 Nre.

I Sommermaanederne har der fra Haven været udleveret afskaarne Planter, deels til Prof. Ørsted og Doc. Didrichsens Forelæsninger og Øvelser, deels til de Studerende og deels til Brug ved Undervisning i Skolerne. Forbruget af Planter i sidstnævnte Øiemed er i stadigt Tiltagende, og næsten alle de kjøbenhavnske Skoler, i hvilke der undervises i Naturhistorie, benytte Haven i denne Retning.

Den botaniske Have har i det her omhandlede Tidsrum lidt et stort og føleligt Tab, idet bot. Gartner A. Weilbach den 11te Mai 1868 afgik ved Døden, efterat han i over 25 Aar havde forestaat Havens Drift med udmarket Dygtighed og Kjærighed til den ham betroede Gjerning. At vor botaniske Have indtager en hæderlig og anseet Plads blandt de botaniske Haver i Europa, kan for en væsenlig Deel tilskrives den Afdødes Sands for Orden og utrettelige Virksomhed, men han har erhvervet sig et særligt Krav paa at mindes i Havens Historie ved den Nidkjærhed og levende Interesse, hvormed han omfattede Planen til Havens Flytning. Han har efterladt vigtige Forarbeider til denne lange paatænkte Foranstaltung, som han dog ikke skulde opleve at see bragt i Udførelse. Efter Weilbachs Død bestyredes Haven af den første Medhjælper, nu bot. Gartner i Lund, R. Christensen, indtil den 11te November 1868 den tidlige bot. Gartner i Lund, Th. Friedrichsen blev udnævnt til botanisk Gartner i Kjøbenhavn, hvor han tidligere havde tjent som Medhjælper. Baade fra denne Virksomhed og fra hans senere Stillinger, først som Slotsgartner i Lyksborg og senere som bot. Gartner i Lund, har Hr. Friedrichsen erhvervet sig saa gode Vidnesbyrd, at der er grundet Haab om, at der ved denne Udnævnelse er truffet et heldigt Valg.

b) Planteskolen paa Glaciet.

I Sommeren 1860 fik Universitetet af Militair-Etaten overladt til middertidigt Brug et Areal af 1 Td. Lands Størrelse tæt udenfor Nørreport, for at der her kunde indrettes en Planteskole til den paatænkte nye botaniske Haves Forsyning med Træer og Buske. Ved Hjælp af en særskilt Bevilling engang for alle blev dette Areal bearbeidet og omgivet med et Plankeværk og ved et aarligt bevilget Tilskud er det efterhaanden bleven beplantet med Træer. Jordbunden i denne Planteskole har viist sig særdeles vel egned for det Øiemed, for hvilket den var anlagt: Træerne udvikle sig med en høi Grad af Frodighed, saa at flere Arter i kort Tid have opnaaet en betydelig Størrelse. Som Exempel herpaa kan tjene, at et Exemplar af *Sequoia gigantea*, som blev udplantet fra Potte i Efteraaret 1863, i 1867 havde opnaaet en Høide af 6 Fod og en tyk, kraftig Stamme; den har været uden Dækning og ikke lidt nogen Skade af Vinterkulden. Ogsaa flere *Juniperus*, *Thuja* og *Larix*-Arter have i faa Aar opnaaet en Høide af 6—12 Fod.

Denne forevrigt heldige Omstændighed har imidlertid havt den Ulempe, at mange af de i Planteskolen opdragne Træer have opnaaet en altfor betydelig Størrelse til at omplantes naar den Tid kommer, da de skulle tages i Brug for den event. nye botaniske Have. Da Planteskolen desuden allerede i 1867 var aldeles fyldt, har man søgt at raade Bod herpaa deels ved Omplantning i selve Planteskolen, deels ved Overflytning til den egenlige botaniske Have, forsaavidt der i denne var en Plads ledig, deels ved Ombytning af de altfor store Exemplarer med yngre af samme Art.

2. Herbarierne.

I Løbet af det her omhandlede Tidsrum ere følgende Plantsamlinger deels erhvervede ved Kjøb, deels modtagne som Gaver eller ved Bytning og indlemmede i Havens resp. Herbarier.*)

---

*) De med * betegnede Samlinger ere kjøbte eller erhvervede ved Aktietegnig.

a) Europæiske Planter.

*Reliquiæ Mailleanæ (Størstedelen fra Europa, nogle fra Syrien og Algier)	2000 Arter.
F. Schultz, herbarium normale Galliæ et Germ.	600 —
E. Fries, Hieracia Europæa exsiccata	156 —
Lindeberg, Hieracia Scandinaviæ	50 —
Botanisk Forening, en Samling af især nordiske Arter	228 —
Joh. Lange, Planter fra Danmark	c. 100 —
*Rostrup & Feilberg, Phanerogamer fra Færøerne	c. 150 —
*Puel & Maille, flores locales de France	2 Pakker.
*Guebhard, Petit etc., plantes de Dauphiné	429 Arter.
*P. Nielsen, Exsiccatsamling af Characeer	63 —
*Rostrup, Cryptogamer fra Færøerne	239 —
*Hepp, herbarium Lichenum	729 —
*W. Nylander, europæiske Lichener	100 —

b) Extraeuropæiske Planter.

Bot. Have i Kew, Filices og Lycopodiaceæ fra Troperne.	
*v. Heurck, Planter fra trop. Amerika og Sydafrika	260 Arter.
*Sieber, plantæ Martinicenses	242 —
Ferd. Müller, Nyhollandske Planter	1 Pakke.
*Mandon, plantæ Maderenses	370 Arter.
*Blanche, herbier de Syrie	107 —
Neergaard, Godseier til Gundersløvholm, Planter fra Syrien og Arabia petræa	160 —
P. Ascherson, Dr., Zosteraceæ	3 —
*W. Nylander, exotiske Lichener	110 —

I Løbet af Bienniet er Ordningen og Bestemmelsen af det
europæiske Herbarium tilendebragt og samtidigt ere alle de
i disse Aar tilkomne Planter indordnede paa behørigt Sted i de
tidligere ordnede Dele af Herbariet. En lignende Indordning har
fundet Sted i det danske og det arktiske Herbarium.

I det almindelige Herbarium ere de fleste (c. $\frac{2}{3}$) Brægner bestemte og de i senere Aar modtagne Brægner ere samtidigt dermed intercalerede. Lavarterne, som tidligere henlaa i Pakker, tildeels ubestemte og uden at kunne komme Studiet af denne Familie tilgode, ere foreløbig ordnede paa en overskuelig og let tilgængelig Maade til en Samling, der indbefatter alt hvad Haven besidder af Lichener. Denne Samling kan nu benyttes til Studium og efterhaanden bestemmes nøiere end det ved en slig foreløbig Ordning kunde skee.

Af det liebmansske (mexikanske) Herbarium ere følgende Familier udtagne og udsendte til Bestemmelse af de nedenfor angivne Botanikere:

Anonaceæ	Mr. Baillon.
Alismaceæ } Najadeæ }	Prof. Buchenau.
Bignoniaceæ	Mr. Bureau.
Terebinthaceæ	Mr. L. Marchand.
Sapindaceæ	Prof. Radlkofær.
Melastomaceæ	Mr. Triana.

De i disse to Aar tilbagesendte saavelsom nogle tidligere bestemte Familier af mexikanske Planter ere indordnede i Herbariet, nemlig:

Anonaceæ, bestemte af	Mr. Baillon.
Hepaticæ	Dr. Gottsche.
Irideæ	Dr. Klatt.
Hypopyteæ	Joh. Lange.
Melastomaceæ	Mr. Triana.
Acanthaceæ	Prof. Ørsted.

Af de sidstnævnte Familier ere Doubletter uddelelte til de samme, som tidligere have modtaget mexikanske Doubletter fra vort Herbarium, nemlig Museerne i Kew og Paris samt Profesorerne De Candolle i Genève, E. Fries i Upsala og Asa Gray i Connecticut. Naar Tiden tillader det, er det paatænkt, af de

resterende Doubletter at uddele Samlinger til flere af de større botaniske Museer.

3. Museet.

I Forventning af, at der ved Overflytningen til den nye botaniske Have vil blive lagt en definitiv Plan for Museets Ordning og Opstilling, have Bestræbelserne mere været rettede paa at vedligeholde det tidlige tilstedevarende Materiale samt erhverve og registrere saa mange nye Museumsgjenstande som Omstændighederne tillade, end paa at udføre en endelig Ordning og Opstilling, hvortil det nu disponible Locale ikke yder den fornødne Plads og som rettest vil kunne afpasses efter de hensigtsmæssigere og mere udvidede Rumforhold, som maa antages givne ved Havens forestaaende Flytning.

I den almindelige (systematiske) Samling er af tørre Gjenstande erhvervet en større Samling af Frugter o. desl. fra Brasilien, skjænket af Cand. Warming, en pragtfuld Brægne-stamme (*Dicksonia antarctica*) fra Dr. Ferd. Müller i Melbourne, en smuk Samling af Maiskolber i forskjellige Varieteter, skjænkede af Capt. James Petersen, en Kasse Frugter fra New-Providence ved Consul H. Krebs, en usædvanlig stor Polyporus fra Bogtrykker L. Klein, en Hexekost af betydelig Størrelse, dannet af Toppen af en Gran, ved afdøde botanisk Gartner Weilbach, foruden forskjellige andre Stykker.

Samlingen af Spiritusgjenstande er af Doc. Didrichsen ved Bistand af afdøde Gartner Weilbach og adskillige yngre Botanikere foreget med c. 150 Præparater af morphologisk eller teratologisk Interesse. Till denne Afdeling er desuden skjænket forskjellige smukke og interessante Stykker, deels fra Antillerne af Justitsraad Riise, deels fra Ostindien af Capt. Olrik.

Specialsamlingerne under Prof. Ørstedts Tilsyn og Ledelse indbefatte: a) en Studiesamling, som er opstillet i 4

Skabe; b) den palæontologiske Samling, som har modtaget en betydelig Forøgelse af tertiare Forsteninger fra Grønland, skjænkede af Justitsraad Olrik; c) en Samling af Raaprodukter og forskjellige Plantedele samt tørrede Planter, beregnet paa Forevisning ved Foredragene over Lægeplanter; denne Samling er forøget ved Bidrag fra Apotheker A. Benzon, som allerede tidligere havde beriget Museet med en større Samling Raaprodukter af Planteriget. Endelig har Prof. Ørsted i dette Biennium fuldført d) en Samling Præparater i Reagensglas til Fremstilling af Slimsvampenes Morphologi og Systematik.

4. Bibliotheket.

I Aarene 1867 og 1868 har Bibliotheket deels ved Kjeb, deels ved Gave erhvervet 140 for største Delen strængt botaniske Værker, foruden Fortsættelsen af 21 Tidsskrifter, (7 danske, 1 svensk, 7 tydske, 3 franske, 3 engelske). Af Bibliothekaren føres en Bog over de i Bibliotheket indlemmede Værker og Seddelcatalogoet fortsættes; heraf meddeles nedenstaaende Fortegnelse over de i Bienniet modtagne Værker, af hvilke de med * mærkede ere Gaver til Bibliotheket.

Kjøbenhavn, den 20de November 1869.

Den botaniske Haves Bibliothek

er i Aarene 1867—68 forøget med nedenstaaende Værker:

- Antoine, F., die Cupressineen-Gattungen Arceuthos, Juniperus und Sabina. Heft 1—4, m. 20 photogr. Taf. Fol.
- Baillon, H., Histoire des plantes. Monographie des Renonculacées, des Magnoliacées et des Anonacées. Paris 1868. 8vo.
- *Baltet, Ch. L'horticulture en Belgique. Paris 1865. 4to.
- Bary, A. de, Prosopanche Burmeisteri, eine neue Hydnore aus Süd-Amerika. Halle 1868. 4to.
- Beinling, die geogr. Vertheilung der Coniferen. Breslau 1858. 4to.
- Boissier, E. Flora orientalis 1, Thalamifloræ. Basiliæ 1867. 8vo.
- Botten-Hansen og Petersen, S., Norsk Bogfortegnelse 1848—65. 1 Halvdeel. Christiania 1867. 8vo.
- Bocquillon, H., Mémoire sur la groupe des Tiliacées. Paris 1866. 4to.
- Boer, P. de, Specimen botanicum de Coniferis Archipelagi indici. 4to.
- Brandes, H., über die antike Namen und die geogr. Verbreitung der Baumwolle im Alterthum. Leipzig 1866. 8vo.

- Braun, A., Rabenhorst, L. und Stizenberger, die Characeen Europas in getrockneten Exemplaren. 1—3. 1866—67 (heri: Conspectus syst. Charac. Europ., autore A. Braun) 1867. Fol. et 4to.
- Brongniart, A., Rapport sur le progrès de la botanique phytographique. Paris 1868. 8vo.
- Bruch & Schimper, Bryologia europaea, Suppl. fasc. 1—4. 4to.
- Bureau, E., Monographie des Bignoniacées. Paris 1864. 4to.
- Cleve, P. T., Bidrag till kännedom om Sveriges sötvattensalger af familjen Desmidieæ. 1863. 8vo.
- Cooke, M. C., Rust, Smut, Mildew and Mould. An introduction to the study of microscopical Fungi. London 1865. 8vo.
- Cordus, Valer., Dispensatorium. Lugd. Bat. 1651. 8vo.
- Crescensis, Petrus de, Das buch von pflanzung der äcker, Baum und aller Krüter. 1512. Fol.
- de Candolle, Alph., la nomenclature botanique. 1867. 8vo.
- Regeln der botanischen Nomenclatur, angenommen von dem internationalen bot. Congres zu Paris. Nach der 2ten franz. Ausgabe übersetzt. Basel u. Genf 1868. 8vo.
  - Prodromus systematis regni vegetabilis, Pars XVI, sect. posterior, sistens Cupuliferas, Salicineas, Gymnospermas etc. Paris 1864—68. 8vo,
  - Casimir, Theorie de la feuille. Genève 1868. 8vo
- Darwin, Ch., Das Variiren der Thiere und Pflanzen im Zustande der Domestication. A. d. Engl. 1—2. Stuttgart 1868. 8vo.
- Daubeny, Ch., Essay on the trees and shrubs of the Ancients. Oxford and London 1865. 8vo.
- Dozy & Molkenboer, Bryologia javanica fasc. 51—59. 4to.
- Duchartre, Eléments de la botanique II., 1867. 8vo.
- Rapport sur les progrès de la botanique physiologique. Paris 1868. 8vo.
- Eichler, A. W., Zur Entwicklungsgeschichte des Blattes mit be-

- sonderer Berücksichtigung der Nebenblattbildungen. Marburg
1861. 8vo.
- Exploration scientifique de l'Algerie. Flore d'Algerie. Groupe des
Glumacées par E. Cossion & Du Rieu de Maisonneuve.
Paris 1854—67. 4to.
- * Enumeratio plantarum, quae in horto Alexii a Razumowsky in
 pago Mosquensi Gorinka vigent. 1805. 8vo.
- * Falck, Alfr., Bidrag till kännedom om den sydsvenska vege-
 tationens ursprung och vägen för dess invandring. Lund 1868.
 8vo.
- Flückiger, F. A., Lehrbuch der Pharmakognosie des Pflanzen-
 reichs. Berlin 1867. 8vo.
- Förteckning öfver Skandinaviens fanerogamer och ormbunker. 3.
 Uppl. Upsala 1867. 8vo.
- Frank, A. B., Beiträge zur Pflanzenphysiologie. Leipzig 1868.
 8vo.
- Fresenius, G., über die Pflanzenmissbildungen, welche in der
 Sammlung der Senckenberg. naturf. Gesellschaft aufbewahrt
 werden. 4to.
- Fries, E., Hymenomycetum icones selectæ. Fasc. 1. 4to.
 — Th. M., Genera Heterolichenum. Upsaliæ 1861. 8vo.
 — Bilder ur växtverlden. Stockholm 1868. 8vo.
- Gasparrini, G., Memorie botaniche. Napoli 1863. 4to.
- * — Osservazioni sul cammino di un micelio fungoso nel fusto vi-
 vente dell' Acacia dealbata. Napoli 1865. 4to.
- * — Notizie sopra una Mortella dell' Australia che può essere col-
 tivata utilmente nell' Italia merid. Napoli 1865. 4to.
- * — Nuove osservazioni su taluni agenti artifiziale, che accelerano
 la maturazione nel fico. Napoli 1865. 4to.
- * — Sulla melata dell' uva. Napoli 1865. 4to.
- * — Osservazioni sopra una malattia del cotone della pelagra e su
 qualche muffa che l' accompagna. Napoli 1865. 4to.

- * — Osservazioni sulla origine del calice monosepalo e della corolla monopetala. Napoli 1865. 4to.
- Gernet, C. v., Notizen über den Bau des Holzkörpers einiger Chenopodiaceen. Moskau 1859. 8vo.
- Über die Rindenknollen von Sorbus aucuparia. Moskau 1860. 8vo.
- Xylographische Studien. Moskau 1866, vol. 1—3. 8vo.
- Gray, Asa, List of dried plants, collected in Japan by Williams and J. Morrow. 4to.
- Botanical memoirs. Boston & Cambridge 1859. 4to. (From memoirs of the Amer. Acad. of arts and science.)
- Hallier, E., Das Cholera-Contagium. Leipzig 1867. 8vo.
- Phytopathologie. Die Krankheiten der Culturgewächse. Leipzig 1868. 8vo.
- Hanstein, J., Die Milchsaftgefässe und die verwandten Organe der Rinde. Berlin 1864. 4to.
- Heer, O., Flora fossilis arctica. Zürich 1868. 4to.
- Hegelmaier, F., Die Lemnaceen. 1868. 4to.
- Herbolario volgare, Nel quale se demostra a conoscer le herbe. Novamente stampato 1536. In fine: Vinegia a santo Moyse etc., c. fig. lign. incis. 8vo.
- L'Heritier de Brutelle, Stirpes novae. 1784. Fol. Cum tab. col.
- Hildebrand, F., Die Geschlechter-Vertheilung bei den Pflanzen und das Gesetz der vermiedenen und unvortheilhaften stetigen Selbstbefruchtung. Leipzig 1867. 8vo.
- Hofmeister, W., Handbuch der physiologischen Botanik. Leipzig. 8vo.
  - 1. B. 1. Abth. Die Lehre von der Pflanzencelle (Hofmeister). 1867.
  - 1. - 2. — Allg. Morphologie der Gewächse (Hofmeister). 1868.
  - 2. - 1. — Morphologie u. Physiologie der Pilze, Flechten u. Myxomyceten (de Bary). 1866.
  - 4. - Handbuch der Experimental-Physiologie der Pflanzen und die Funktionen ihrer Organe (J. Sachs). 1865.

- Hooker, W. J. and Baker, J. G., *Synopsis Filicum*. London 1868. 8vo.
- Howard, Illustrations of the Nueva Quinologia of Pavon. London 1862. Fol.
- Jensch, G., Über eine mikroskopische Flora und Fauna krystallinischer Massengesteine (Eruptivgesteine). Leipzig 1868. 8vo.
- Jenssen-Tusch, H., Folkelige Plantenavne i forskellige ewropæiske Sprog. I. Nordiske Plantenavne. 1—4. H. Khvyn. 1866. 8vo.
- Jordan, A. & Fourreau, J., *Icones ad floram Europeam novo fundamento instaurandam spectantes*. Paris 1866—68. Fol.
- Junghuhn, *Plantæ Junghuhniæ. Enumeratio plantarum in insulis Java et Sumatra*. Fasc. 1—4. 1853—54.
- Kanitz, A., *Reliquiæ Kitaibelianæ e manuscrit. musei nation. hungarici*. Vindob. 1862—63. 8vo.
- Karsten, P. A., *Synopsis Pezizarum & Ascobolarum Fenniæ*. Helsingfors 1861. 8vo.
- K'Eogh, John, *Botanologia universalis Hibernica*. Corke 1735. 4to.
- Kickx, Flore cryptogamique de Flandres. 1.
- Klinsmann, C. F., *Clavis Dilleniana ad hortum Elthamensem. Dantisci* 1856. 4to.
- Kolb, Max, *Der botanische Garten in München* München 1867. 8vo.
- *Kops. J., *Flora Batava*, 13. Deel, Aflevering 171—203. Amsterdam 1867. 4to.
- Kotschy, Th. *Plantæ arabicæ in ditionibus Hedschas, Asyr et el Arysch*. Vindob. 1865. 8vo.
- Über Reisen und Sammlungen der Naturforscher. 8vo.
- Reise in den ciliischen Taurus. 8vo.
- et Peyritsch, J., *Plantæ Tinneanæ s. descriptio plantarum in expeditione Tinneana ad flumen Bahr-el-Ghasal ejusque*

- affluentias in septentrionali interioris Africæ parte collectarum
 (Plantes Tinnéennes etc.). Vind. 1867. Fol.
- Kuhn, M., Filices Africanæ. Lipsiæ 1868. 8vo.
- *Lange, Joh. Hypopityeæ mexicanæ et centrali-americanæ. Hauniæ
 1867. 8vo.
- *— M. T., Toskanske Mosser, et bryologisk Bidrag. Kbhn.
 1868. 8vo.
- Langkavel, B., Botanik der späteren Griechen. Berlin 1866.
 8vo.
- Le Jolis, A., Liste des Algues de Cherbourg. Paris et Cherbourg
 1863. 8vo.
- Liebe, Th. Die Elemente der Morphologie. Berlin 1868. 8vo.
- Lindley, J. Havedyrkningens Theori, ved J. A. Dybdahl. Kbh.
 1867. 8vo.
- Lauder Lindsay, W., A popular history of British Lichens. Lon-
 don 1856. 8vo.
- *Lindberg, S. O., Om de europeiska Trichostomeæ. Helsingfors
 1864. 8vo
- Lorentz, P. G., Über die Moose, die H. v. Ehrenberg in den
 Jahren 1820—26 in Ægypten, der Sinai-Halbinsel und Syrien
 gesammelt. Berlin 1868. 4to.
- Marsson, F. Th., Flora von Neu-Vorpommeru und den Inseln
 Rügen und Usedom. Leipzig 1869. 8vo.
- Die preussische Expedition nach Ost-Asien. Bot. Theil. Die Tange
 von G. v. Martens. Berlin 1866. 8vo.
- Macer floridus, de viribus herbarum. Famosissimus medicus
 et medicorum Speculum. In fine: Herbarum varias qui vis
 cognoscere vires Macer adest disce: quo duce doctus eris
 (Pritzel 6385).
- Herbarum varias qui vis cognoscere vires.
- Huc macer adest: quo duce doctor eris (In fine: Habetis iuvenes
 studiosissimi Macri floridi de viribus herbarum opusculum ab
 omni menda castigatissimum una cum interpretatiunculis

- (Guillermi Geroaldi) luce meridiana longe clarissimis (Ebert 12617).
- De herbarum virtutibus *Æmilii Macri Veronensis* elegantissima poësis. Basiliæ 1559.
- Herbarum varias qui vis cognoscere vires mace*r* adest: disce quo duce doctus eris. Impressus Parisius 1511.
- v. Martius, Flora Brasiliensis, fasc. 42—46. Fol.
- Maurer, F., Nicobariana. Berlin 1868. 8vo.
- Mikan, J. C., Delectus floræ et faunæ Brasiliensis. Fasc. 1—3. Vindob. 1820—23. Fol. Cum tab. col.
- Milde, J., Die höheren Sporenpflanzen Deutschlands und der Schweiz. Leipzig 1865. 8vo.
- Filices Europæ et Atlantidis, Asiæ minoris et Sibiriae. Lipsiæ 1867. 8vo.
- Monographia Equisetorum. Dresdæ 1865. 4to.
- Miquel, F. A. Gu., Annales Musei botanici Lugduno-Batavi, Amstelod. & Traj. ad Rh. 1863—67. 1—3. Fol.
- Möhl, H. v., Morphologische Untersuchungen über die Eiche. Marburg 1861. 4to.
- *Müller, Ferd., Fragmenta phytographiæ Australiæ vol 5. Melbourne 1865—66. 8vo.
- Munby, G., Flore d'Algérie. Paris 1847. 8vo.
- Nägeli, Beiträge zur wissenschaftl. Botanik. 4 H. Leipzig 1868. 8vo.
- Nicolai, O. C. R., de crescendi modo radicis. Regiomonti 1865. 4to.
- Nylander, W., Synopsis methodica Lichenum, Tom. 1. Paris 1858—60. 8vo.
- Nyman, C. F., Sveriges Fanerogamer. 1 B. Örebro 1867. 8vo.
- Oberdieck, Etymologie von Obstnamen. Breslau 1866. 8vo.
- Pultenay, A general view of the writings of Linnæus. 2 Ed. by Maton. London 1805. 4to.

- Rabenhorst, L., *Flora europaea Algarum.* Sect. 3. 1868.
8vo.
- Radde, G., *Reisen in der Süden von Ost-Sibirien.* Bot. Abth.
Nachträge z. Flora, bearbeitet von E. Regel. 1 B. Moskau
1861. 8vo.
- Reichenbach, G., *Xenia orchidacea II,* 5—6.
— *Icones floræ Germaniæ et Helvetiæ,* vol. 21 (Umbelliferæ); vol.
22, fasc. 1—6. Lipsiæ 1867. 4to.
- Rohrbach, P., *Monographie der Gattung Silene.* Leipzig 1868.
8vo.
- Sachs, J., *Lehrbuch der Botanik.* Leipzig 1868. 8vo.
- Schweinfurth, G., *Beitrag zur Flora Æthiopiens,* 1. Abth.
Berlin 1867. 4to.
— *Reliquiæ Kotschyanæ.* Berlin 1868. 4to.
- Seemann, B. (the botany of the voyage of H. M. S. Herald),
Flora of the isthmus of Panama. London 1854—57. 4to.
- Seubert, M., *Lehrbuch der gesammten Pflanzenkunde.* 4. Aufl.
Leipzig und Heidelberg 1866. 8vo.
- Siebke, *Norsk Excursionsflora.* Christiania 1868. 8vo.
- Matheus moretus Brixensis: ad reverendissimum in Christo pa-
trem ac dominum: Dum Franciscum de gonzaga. Tabula
capitulorum. Liber pandectarum medicinæ quem aggregavit
Matheus silvaticus. Impressum per Herm. lichtenstein co-
loniensem probatissimum librarie artis exactorem Vincentie
Fol.
- Stephanus, Carolus, *Seminarium et plantarium fructiferarum*
præsertim arborum quæ post hortos conseri solent. Denuo
auctum et locupletatum. Parisiis 1540. 8vo.
- Sullivant, W. S., *Contributions to the Bryology and Hepaticology*
of North America. Part. 1. Cambridge 1846. 4to.
- *Sørensen, H. L., *Botanisk Reise i Omegnen af Fæmundsøen og*
i Trysil. Christiania 1867. 8vo.

- *Theorin, G. R. A., Växtgeografisk skildring af Södra Halland.
Lund 1865. 8vo
- Varberg, R., Udfugter paa Naturvidenskabernes Enemærker.
Kbhvn. 1868. 8vo.
- (de Villanova?) Incipit Tractatus De Virtutibus herbarum. Finit
qui vocatur Herbolarium de uirtutibus herbarum. Impressum
Venetiis 1508. 4to.
- Walpers, Annales botanices systematicæ. Autore C. Müller.
Lipsiæ 1868. Vol. 7, fasc. 1—2. 8vo.
- Walther, A., et Molendo, L., Die Laubmose Oberfrankens.
Leipzig 1868. 8vo.
- Wiesner, J., Einleitung in die technische Mikroskopie. Wien
1867. 8vo.
- Wigand, W. A., Der botanische Garten zu Marburg. Marburg
1868. 8vo.
- Willkomm, M., Die mikroskopischen Feinde des Waldes. Heft
1—2. Dresden 1866. 8vo.
- Icones plantarum Europæ-austro-occidentalis fasc. 20. Fol.
— et Lange, Joh., Prodromus floræ hispanicæ vol. II. fasc. 2.
Stuttgart 1868. 8vo.
- Zetterstedt, J. E., Revisio Grimmiarum Scandinaviae. Upsaliæ
1861. 8vo.
- Ørsted, A. S., Eristikens Anvendelse i den botaniske Kritik.
Kbhvn 1868. 8vo.
- Frilands-Trævæxten i Danmark. 2. H. 1867. 8vo.

Tidsskrifter.

- Annales des sciences naturelles. Botanique. 1867—68.
- Bentzien, Dansk Havetidende. 1867—68.

- Botanisk Tidsskrift, udg. af Bot. Forening, red. af Dr. P. Heiberg. 2det Bind.
- Bulletin de la société botanique de France 1867. Comptes rendus des séances 1—3. Revue bibliographique, A—F. — 1868. Compt. rend. I. — Rev. bibl. A. C. E.
- Curtis's Botanical magazine, by Dr. J. D. Hooker. 3 Series, vol. 23—24.
- Dybdahl, Tidsskrift for Havevæsen. 1867—68.
- Flora oder allg. botanische Zeitung. 1867—68.
- Fries, Th. M., Botaniska Notiser. 1867—68.
- Journal of the Linnean society, vol. 8—9 (1867—68).
- Koch, K., Wochenschrift für Gärtnerei und Pflanzenkunde. 1867—68.
- Linnæa, Journal für die Botanik, redig. von Schlechtendal. 1867—68.
- v. Mohl und de Bary, Botanische Zeitung. 1867—68.
- Oversigt over Videnskabernes Selskabs Forhandlinger. 1867—68. 1—4.
- Pringsheim, N., Jahrbücher für wissenschaftliche Botanik. VI, 1—4.
- Rabenhorst, Hedwigia. Notizblatt für kryptogamische Studien. 1867—68.
- Regel, E., Gartenflora. 1867—68.
- Revue horticole. 1867—68.
- Seemann, B., Journal of botany. London 1867—68.
- Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben ved C. Fogh og C. F. Lütken. 3. Række. 4—5 Bind.
- Videnskabernes Selskabs Skrifter. Naturvid.-math. Afd. 5. Række. 7 Bind.
- Videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening. 1858—65.

